

Bystyrets kontor
Postboks 7700
5020 BERGEN

Vår referanse: 2022/132142-1
Saksbehandler: Oda Kvarme Ure
Dato: 13. november 2022
Deres ref.:

Notat til UBSI om hvordan det arbeides med å forhindre overgrep i barnehage, skole og SFO

Utvalg for barnehage, skole og idrett behandlet 07.06.2022 sak 53/22 under eventuelt om Oppfølging av utvalgets høring 20.04.2022. Det ble fattet følgende vedtak:

1. Utvalget ber om et notat som belyser FAUs rolle i informasjonsarbeidet på den enkelte skolen etter en overgrepssak blir kjent for kommunen, og hvordan dette tenkes fulgt opp videre.
2. Utvalget ber om et notat som gir en vurdering av om det bør gjøres en ROS-analyse av risikoen for overgrep i SFO, som blant annet ser på bemanningsnøkkelen i SFO som en faktor.
3. Utvalget ber om et notat som vurderer hva som gjøres i dag og kan gjøres videre for å unngå at den enkelte skolen/barnehagen tidlig i en sak kommer i fare for å ødelegge en politietterforskning ved å gå for langt i egne undersøkelser før politi kontaktes

Svar fra Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett

Vedtak 1: Utvalget ber om et notat som belyser FAUs rolle i informasjonsarbeidet på den enkelte skolen etter en overgrepssak blir kjent for kommunen, og hvordan dette tenkes fulgt opp videre.

Foreldrerådets arbeidsutvalg - FAU

Opplæringsloven §11.4 slår fast at det på alle grunnskoler skal være et foreldreråd der alle foreldre som har barn ved skolen er medlemmer. Foreldrerådet skal fremme fellesinteressene til foreldrene, og medvirke til at elever og foreldre deltar aktivt i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhold mellom hjemmet og skolen, legge til rette for trivsel og positiv utvikling hos elevene og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet.

Foreldrerådet velger et arbeidsutvalg - FAU. FAU skal blant annet sikre reell medvirkning fra foreldre, og ha medansvar for at elevenes læringsmiljø er trygt og godt. Rektor skal ha jevnlig og god dialog med FAU og informere FAU om saker som gjelder skolemiljøet.

Informasjonsarbeid i forbindelse med en overgrepssak

Når en overgrepssak blir kjent ved en skole vil det være et stort behov for informasjon hos foresatte ved skolen. Etat for skole i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett har

utarbeidet en [veileder til skolene for situasjoner der en ansatt er mistenkt/pågrepet for seksuelle overgrep på arbeidsplassen](#). Veilederen gir blant annet skolene støtte i informasjonsarbeidet når en sak er blitt kjent.

I saker der en ansatt er mistenkt for seksuelle overgrep på arbeidsplassen vil mange av saksopplysningene være omfattet av taushetsplikt, både når det involverer elever og ansatte. Eksempler på dette vil være hvilke elever og hvilken ansatt det gjelder og hvilke tiltak som er satt inn overfor den ansatte fra arbeidsgiver, eksempelvis suspensjon eller avskjed.

Opplæringsloven § 15-1 slår fast at Forvaltningsloven §13-13e om taushetsplikt gjelder for skolen og for alle som kommer i kontakt med opplysninger i forbindelse med sitt arbeid eller tjeneste. Taushetsplikten gjelder dermed både for de ansatte ved skolen, og medlemmer av utvalg og råd, som samarbeidsutvalget og FAU. FAU kan derfor holdes orientert om saken ut over den informasjonen som blir sendt ut til alle foresatte.

Skolen bør samarbeide med FAU om informasjon, slik at FAU er godt orientert om den informasjonen som skal gis og at FAU kan gi tilbakemeldinger til skole om hvilken informasjon foreldregruppen trenger. For å sikre at ikke skolen går ut med informasjon som kan forstyrre etterforskning vil det være nødvendig å styre informasjonen i samarbeid med politiet. Etat for skole råder i sin veileder skolene til å evaluere informasjonsflyten med FAU for å se om det er nødvendig og mulig å gi ytterligere informasjon.

Erfaringene fra sakene det siste året viser at det er behov for å ha god dialog med FAU også etter akuttfasen, slik at FAU er orientert om nye faser av saken, f.eks. tidspunkt for rettsak. FAU kan da bidra i informasjonsarbeidet overfor foresatte.

Etat for skole har på bakgrunn av erfaringene oppdatert veilederen, for å sikre at FAU får tilstrekkelig informasjon gjennom hele prosessen. Det fremgår av veilederen at saken i «Etterfasen» skal tas opp som tema på et FAU-møte, der det blir innhentet tilbakemelding fra FAU om hvordan de opplever at de foresatte ved skolen er blitt ivaretatt.

Etat for skole vil også bruke erfaringene fra det siste året i fremtidig støtte til skoler som står i slike situasjoner.

Vedtak 2: Utvalget ber om et notat som gir en vurdering av om det bør gjøres en ROS-analyse av risikoen for overgrep i SFO, som blant annet ser på bemanningsnøkkelen i SFO som en faktor.

Av [Rammeplan for SFO](#) fremgår det at SFO skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og skal ha kjennskap til hvordan dette kan oppdages og forebygges. SFO samarbeider med skolen, hjemmet og andre tjenesteytere, og skal sammen med skolen skape en best mulig helhet i barnas hverdag.

Det finnes per dags dato ikke normer eller lover for bemanning ved SFO. Forhold som bemanning, ledelse, åpningstid, oppholdstid og opptak fastsettes lokalt av kommunen i vedtektene. Bystyret behandlet 28.04.21, sak 147/21 om [Vedtakter for Bergen kommunes skolefritidsordninger](#). Som følge av bystyrebehandlingen ble det gjort endringer i vedtektenes §10 om Bemanning og ledelse. Det ble spesifisert at *Ved ansettelse av gruppeledere og øvrig personale skal det fortrinnsvis lyses ut etter barne- og ungdomsarbeidere.*

Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett støtter forslaget om at det utarbeides en ROS-analyse for SFO, men mener det må gjøres en generell vurdering av risiko- og sårbarhet, og vil derfor ikke innskrenke ROS-analysen til utelukkende å gjelde overgrep og bemanning. Etat for skole vil få i oppgave å utarbeide en slik risiko- og sårbarhetsvurdering for SFO.

Vedtak 3: Utvalget ber om et notat som vurderer hva som gjøres i dag og kan gjøres videre for å unngå at den enkelte skolen/barnehagen tidlig i en sak kommer i fare for å ødelegge en politietterforskning ved å gå for langt i egne undersøkelser før politi kontaktes

Under Utvalg for barnehage, skole og idrett sin høring om Kommunens rutiner, retningslinjer og håndtering ved seksuelle overgrep mot barn i skole, barnehage og SFO 20. april 2022

uttalte politiet at det er viktig å unngå at den enkelte barnehage/skole setter i gang undersøkelser som kan ødelegge for politietterforskningen. Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett var i forbindelse med høringen i dialog med politiet, for å undersøke om politiet opplever at det er en utfordring i kommunen. Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett kjenner ikke til at noen kommunale barnehager eller skoler har iverksatt egne slike undersøkelser.

Bergen kommune har en egen instruks for saksbehandling ved mistanke om misligheter og overgrep begått av ansatte i kommunen. Formålet med instruksen er å sikre at kommunen som arbeidsgiver håndterer slike saker på en enhetlig måte. Instruksen skal også sikre samordning med en eventuell politietterforskning. Dersom det mistenkes at det er foretatt en straffbar handling som innebærer mulig overgrep mot en person, skal ansvarlig leder straks kontakte politiet og informere om hva som har skjedd. Politiet vurderer behovet for videre undersøkelser.

Når det er grunn til å tro at forholdene vil kunne lede til straffeforfølgning skal ansvarlig byrådsavdeling (ved kommunaldirektør) som en hovedregel anmelde forholdet og begjære påtale.

Instruksen er operasjonalisert gjennom aksjonskortet «mistanke om utøvd vold eller seksuelle overgrep» i sentral beredskapsplan for barnehagene og i sentral beredskapsplan for skolene. I aksjonskortet fremgår det at barnehagene og skolene skal søke råd hos politiet og varsle områdeleder i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett ved mistanke om at et barn/en elev eller ansatt er utsatt for vold eller seksuelle overgrep.

Barnehage

I tillegg til instruks og aksjonskort, er det for de kommunale barnehagene også utarbeidet en veileder til bruk når ansatte er mistenkt/pågrepet for seksuelle overgrep. Veilederen er et supplement til instruks og aksjonskortet i beredskapsplanen, og gir barnehagene og barnehageeier støtte gjennom erfaringsbaserte råd.

Etat for barnehage i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett har også laget en samleside på Allmenningen om Barns seksuelle helse – Kropp, kjærlighet, følelser og seksualitet i barnehagen. På denne siden kan de ansatte i barnehagene blant annet lese om barns forhold til egen kropp, forskning, Skyfritt og psykososialt barnehagemiljø, samt hvordan de kan snakke med barn de er bekymret for.

Etat for barnehage i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett gjennomfører annethvert år en kompetanserekke for styrere og pedagoger om barns forhold til egen kropp og kjønns- og seksualitetsmangfold. Kursrekken består av to halvdagssamlinger, og ble vedtatt i Bergen kommunes Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsundervisning.

Skole

Opplæringsloven har egne bestemmelser for saksbehandling av varsel om at en som arbeider på skolen krenker en eller flere elever (§9A-5) Bestemmelsen lyder:

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak

etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.

Retten til et godt og trygt skolemiljø er en individuell rettighet, der det er den enkelte elevs subjektive opplevelse av eget skolemiljø som avgjør om retten er oppfylt. Opplæringslovens bestemmelser om å iverksette undersøkelser er derfor ikke primært rettet mot å undersøke om det har skjedd en krenkelse, men hvilke tiltak som må settes inn for at skolemiljøet skal være trygt og godt.

I saker der en elev opplever seg krenket av en voksen på skolen vil en undersøkelse også rette seg mot om det faktisk har skjedd en krenkelse, objektivt sett. Dette fordi det vil kunne settes inn arbeidsrettslige tiltak mot den ansatte dersom undersøkelsen viser at den ansatte, objektivt sett har krenket en elev. Motsatt vil det være viktig for en ansatts videre arbeid ved skolen at en undersøkelse viser at det ikke har skjedd en krenkelse. I en slik undersøkelse vil den ansatte ha rett til kontradiksjon og ha rett til å uttale seg om de anklager som rettes mot hen.

Opplæringsloven har ikke regler for hvilke krenkelser som er så alvorlige at de skal politianmeldes. Av Bergen kommunes instruksjer og beredskapsplanens aksjonskort følger det at skolen, ved mistanke om krenkelser av så alvorlig art at de rammes av straffelovgivning, ikke skal undersøke saken selv før politiet varsles. Dette gjelder mistanke om vold og seksuelle overgrep. Ved mistanke om seksuelle overgrep skal skolen straks varsle politiet og skoleeier. Politiet skal vurdere om videre undersøkelser skal iverksettes. Skolen skal undersøke hvilke tiltak som må settes inn for å ivareta elevene som er involvert.

På bakgrunn av erfaringer fra det siste året samarbeider Etat for skole nå med en rekke kompetansemiljøer, blant annet NOK Bergen, som er et kompetansesenter mot seksuelle overgrep, Ressursenheten V27 ved Betanien sykehus som har barn og ungdom som utøver problematisk eller skadelig seksuell atferd mot andre barn som sin målgruppe, RVTS Vest, som er et ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging og Politiet om utarbeidelse av et kursopplegg for alle ansatte i skole om forebygging og avdekking av seksuelle overgrep.

Kursopplegget skal gi ansatte kunnskap om hva seksuelle overgrep og skadelig seksuell adferd er, og bidra til at ansatte er handlekraftige dersom mistanke oppstår. Kursopplegget skal gjennomføres skoleåret 2022/23.

Med hilsen

Linn Katrin Pilskog
Byråd for barnehage, skole og idrett

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Kopi til: Bystyrets kontor - Ida Rambech, Bystyrets kontor - Tina Omdahl Hayes